

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apáczai-utca 3. sz.

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség címére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petitsor 5 kr. Hirdetés-helyeg 80 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:

A SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELELOS SZERKESZTŐ:

DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . 6 frt — kr.

Félévre . 3 » — »

Negyedévre . 1 » 50 »

Egy hónapra . 60 »

Helyben házhhoz hordva:

Egész évre . 8 frt — kr.

Félévre . 4 » — »

Negyedévre . 2 frt — kr.

Egy hónapra . 80 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre 10 frt — kr.

Félévre . 5 » — »

Negyedévre . 2 » 50 »

Egy hónapra 1 » — »

Egyes szám ára 4 kr.

Bánffy új programja.

(—a.) A parlamentnek husvétii szünetét arra használta a kormány elnöke, hogy a közös költségvetés megállapítására Bécsbe utazott; és ott — mielőtt a közös miniszteri tanácskozások megkezdődtek volna — egy bécsi újságíró előtt kifejtette a kabinet programját.

Képviselőházi szónoklás »beszédei«, vagyis »felolvasásai« után jónak látta politikai beszédeinek színhelyét Bécsbe tenni, a beszédet pedig németre fordítani. Ez különben — elismerjük — szabadságában áll, annival is inkább, mert az előző kormányok hozzá szoktatták már az országot, hogy minden fontosabb politikai újdonságot Bécsen keresztül kapjon meg.

De ne törődjünk az ilyen »kicsinyes dolgokkal«, külsőségekkel — lássuk inkább, mit tartalmaz ez az új fajta programin beszéd?

E programnak nem egy pontja éles ellentétben áll a januári programmal.

Három hónap előtt büszkén hangoztatták, hogy az egyházpolitikai reform javaslatokat teljes integritásukban fenn tartják, — legfeljebb holmi lényegtelen módosításokat fogadnak el. Most már egy kicsit alább is adják. »Nagyon természetes, — mondá Bánffy a bécsi riporternek — hogy ezuttal sem fognak elzárkózni az oly érzésű és méltányos indítványok elöl, melyek érintetlenül hagyják a liberális elveket és csak a formára nézve képeznek engedményeket.« Persze azt, hogy a felekezetenélküliség ne törvény útján legyen megengedve, hanem csak rendeleti uton, — azt ő csak »formai engedmény«-nek tekinti. Őseink mikor őket pátensekkel, rendeletekkel akarták kormányozni készek voltak inkább a fegyverhez nyulni, mint ezt az alkotmányos elvet eltérni; — de a magyar alkotmány legfőbb öre, az alkotmányos miniszterelnök előtt ez csak bliktri »formai engedmény.« — Szépen haladunk!

A már szentesített egyházpolitikai törvényekre vonatkozólag azzal a kijelentéssel lepi meg Bánffy az országot, hogy a polgári házasság életbe léptetésére nézve is megvannak már téve az előkészületek.

Az országháza erről még mit sem tud. A házassági eljárási törvényjavaslatot nem adta még be a kormány; — pedig ez lenne az előkészületek alfája.

Valóságos galimathiasz az, amit Bánffy miniszterelnök a nemzetiégi kérdéssel mondott. Az első állítást talán maga a »szónok« sem hiszi. Mert nem képzelhető Magyarországon ember, aki elhihetné azt, hogy »az egyházpolitikai törvények végrehajtása a nemzetiégi mozgalmak terén is megnyugvást fog eredményezni.« — Az ugyan szép »megnyugvás« lesz! Jó lenne ha az első polgári esketést maga a miniszterelnök végezné valahol az erdélyi románság körében, — hogy tanuja lehetne ennek a »megnyugvás«-nak.

Azt mondja továbbá a nemzetiégi mozgalmakról, hogy azok aggodalmat nem keltenek, — de azért ezekkel szemben a külön akció megindítását szükségesnek tartja. — Továbbá a nemzetiégeket nem tekinti olyan külön testületeknek, amelyek bármiféle jogokat igényelhetnek, — hanem csak »etnikai csoportoknak« (Bánffy-féle műszó!); — de azért »alapelve«, hogy ezeknek engedményeket kell adni »a gyakorlati élet szükségletei« és a magyar állam létérdeke szerint.

Mindezt Magyarország miniszterelnöke mondja! Tehát akciót akar a nemzeti- ségek ellen kezdeni, — de egyszersmind engedményeket akar nekik adni; tagadja, hogy jogokat igényelhetnének, — de ki látásba helyez ezek helyett — engedményeket. Mintha lenne miből engedni! Vagy jó a nemzetiégi törvény, vagy nem. Ha jó, tessék megtartani; ha nem, tessék megváltoztatni. De engedményeket sem az állam nem adhat, sem a nemzeti- ségek el nem fogadhatnak.

A közigazgatási reformról egész naivul

nyilatkozik a miniszterelnök. Fél, hogy nem lesz idő, hogy valami jelentékenyebbet alkothassanak ez ügyben. E félelem — bevalljuk mi is — nem alaptalan. Meggyőződésünk, hogy ez a kabinet hamar ki fog fogyni az időből. De nyugodt lehet a miniszterelnök; — ha lenne is idejük reá, az ország nem fog tőlük »jelentékenyebb alkotást« várni. — Egy negyedévi működésük nem jogosít valami vérmes reményekre.

Jellemző ennek az új programnak a befejezése. »Ezek a mi terveink a folyó évre s ezeknek keresztülvitelét reméljük is; a jövő évvel itt van a millenium, a továbbiakat pedig majd meglátjuk.«

Egy kormány, amelynek feje nem szégyenli bevallani, hogy neki csak nyolcz hónapra van programja, az is ilyen sovány, azon tul pedig csak napról-napra tengődni akar, — az a kormány nyolcz napig sem érdemli meg a párt bizalmát. Csak olyan párt tűrheti azt meg, mint a mi liberális pártunk, melynek »alapelve« ugyanaz, mint az ő vezéréé: mindent alkalmazni »a gyakorlati élet szükségletei«-hez, vagyis más szóval: mindent eltérni, mindent feláldozni — az uralom fenn tartásáért!

A delegációk ülőszaka.

Bécsi félhivatalos jelentés szerint a közös miniszteri értekezleteken az a megállapodás történt, hogy a delegációk idej ülőszaka június hó 5-ére hívassék össze. Ezuttal az ülőszak az osztrák fővárosban tartatik, hol a király ő felsége június 7-én fogadja a két delegáció tisztelgését.

A nyitrai mandátum.

(ss.) Alig hogy megkezdődött Nyitrán a második választási campagne a félhivatalos és nem hivatalos liberális újságok rémdolgokat tudtak mesélni arról az óriási izgatósról, rendkívüli vesztegetésről, erőszakosságokról, melyekkel a néppárt híveit toborzani törekszik. Igaz, hogy mindezen híresztelésekről utólag kisült és kivil, hogy valótlanok voltak, de hát az mind mellékes. Csak nagyhangon lehet félrevezetni a közvéleményt, mely mostanában állandóan Nyitra felé irányul.

Mindenesetre érdekel ez minden politikai pártot, de leginkább a szabadelvű pártot. S ennek nagyon egyszerű az oka.

Tudvalevő dolog, hogy a kormánypárt legkitartóbb és legbiztosabb kerületei éppen az erdélyi oláh és a felvidéki tót kerületek voltak. De mint a nyitrai választás mutatja a kormány helyzete a felvidéken megrendült.

Nyitra döntő befolyással lesz a fölvidékre. Ha itt elbukik a kormány úgy az általános választások alkalmával nagy meglepetésre lehet elkészülve a liberális párt.

Ezt érzik és tudják jól ők is. Ezért feszítik meg minden erejüket, hogy Nyitrát megmentsék. Csak hogy a választók ugyiszólva teljesen hozzáférhetlenek. Ahoz kétség sem fér, hogy ha tisztán, vagy legalább kevés erőszakoskodással viszik keresztül az új választást a néppárt fényesen fog győzni.

De sem arra nincs kilátás, hogy kevésbé erőszakoskodjanak s még kevésbé arra, hogy tiszta legyen a választás.

Csak a mód, melylyel a szavazást vezetik, mentheti meg a kormányt.

Ezért félünk s azt hisszük félelmünk nem alaptalan, hogy a második választásnál az első választás fog ismétlődni.

De talán még sem lesz annyi önmagáról való megelégedés a kormányban, talán nem akarják a választási szabadság fölfüggesztését, megsemmisítését dokumentálni; talán nem akarják meggyőzni az országot arról, hogy a választások tisztaságáról beszélni egyszerűen fölösleges.

Nagyratörő államtitkár.

(V.) A »Szózat« halhatatlan költőjének fia: Vörösmarty Béla, az új igazságügyi államtitkár elfoglalta hivatalát s ez alkalommal ugyan csak hatalmas programbeszédet mondott.

A régi Wekerle-miniszteriumnak tagadhatatlanul nagy tehetségű tagjai két évi működésük alatt összesen sem ígértek annyit, mint az új államtitkár az ő beköszöntő beszédében. Ugy látszik, bőségesen akarja kárpótolni a kabinet fejének ürességtől tátongó nyilatkozatait.

Az igazságügyi államtitkár programja különben a következő:

«... az ezen miniszteriumban előkészítés alatt levő törvények lesznek hivatva azon kivárlag politikai és társadalmi jelentőségű kérdést végleg megoldani, vajjon a társadalom az egyénre vagy a családra alapíttassék-e; hogy e törvények lesznek hivatva felkeresni és megtalálni azon módokat és eszközöket, amelyek a helyes vagyonmegosztást a társadalomban leginkább

elősegíthetik; hogy a földművelés fejlődésének, köztük a kis- és közép nagyságú haszonbérletek elősegítésére szolgáló jogi garanciákat megteremtve, szintén ezen törvények lesznek hivatva odahatni, hogy a nép vagyoni tevékenysége a földművelés terén is jogilag biztosított nagyobb tért nyerhessen; nem is szólva azon garanciákról, amelyeket az ezen törvények kapcsán megvalósítható gyors és helyes igazságszolgáltatás a társadalom vagyoni tevékenységének akadálytalan menetére és sikerére nyújthat.»

E beszédben tehát ünnepélyesen megígéri az államtitkár, hogy 1., megfogja véglegesen oldani a társadalom alapvető kérdését, hogy az az egyénre vagy a családra legyen-e alapítva (vajjon érti-e, a mit mond?); 2., megadja a szociális kérdés megoldásának módját; 3., megszünteti a földművelési bajokat, rendezi az agrár-kérdést; 4., javítani fogja a munkások, névszerint a földművesek bajait; végre 5. behozza a gyors és helyes igazságszolgáltatást.

Valóban szép, hogy ennyi ígért között egyet juttatott a maga ressortjának is, amelyben talán tehet is valamit. A többi ígérethez vonatkozólag készséggel elismerjük, hogy ha csak egyet is be fog váltani azok közül, méltó lesz nemzete örök hálájára, méltó arra, hogy a második ezredév végén is oly tisztelettel övezzék emlékét, mint ma Árpádot, Szt. Istvánét, Mátyásot vagy Deák Ferenczét.

De mert ilyen vérmes reményekre egy programbeszéd még fel nem jogosít, — csak azt tartjuk róla a józan magyar közmondással:

Aki sokat markol, — keveset fog.

Lapszemle.

Budapest, 1895. április 19.

A Magyar Állam Agliardi Antal ez. alatt örvendő hódolattal üdvözli szentséges urunknak követét a cezareai érsek urat, ki eljött Magyarországra, hogy lássa, megismerje hazánkat, fő és szék városunkat, nemzetünket.

A Hazánk a keresztény szocializmust veszi védelmébe s kimutatja annak üdvös, előnyös oldalát.

A Budapesti Hírlap a közös miniszteri értekezlet eredményével foglalkozik s kikel az ellen, hogy nálunk a militarizmus érdeke minden más érdeket megelőz.

A Magyar Hírlap a szeszmonopolium behozatala mellett foglal állást s ezt a magasabb közérdek szempontjából sürgeti.

A Magyarország Négy millió czim alatt azt mondja gunynyal, hogy csak négy millió a hadügyi költségvetés többlete. Többet is lehetett volna követelni. A mai viszonyaink között teljes a kiszolgáltatás a militarizmusnak.

A Nemzeti Ujság mai liberalizmusnak és kormánynak logikátlanúságát mutatja ki s azt a fogalomzavart, mit Bánffy miniszterelnök meghonosított Magyarországon.

A Pesti Napló arról ír, hogy habár már alig egy év választ el a millenáris kiállításától, előkészületeket alig tettek. Lehangoltság uralkodik az egész országban s így nem lehetetlen hogy Magyarország kudarcot fog vallani a világ előtt, pedig mikor ily nevezetes esemény előtt állunk, minden mellék érdektől el kellene tekinteni.

A Nemzet Vámbérynak »A magyarság kelethezése és gyarapodása felől« című és Jancsó Benedeknek »A dák-román törekvésekről« szóló könyveit bírálva, azt írja, hogy a magyar faj politikai sikerei egyrészt, másfelől az ellenünk törő dák-romanizmus örökös kudarczai azt igazolják, hogy ezen a földön a különböző kvalitású fajok mérkőzéséből utoljára is a magyar faj kerül ki győzedelmesnek.

Az Egyetértés Agliardi pápai követet figyelmezteti, hogy Magyarországon nagyon veszélyes a felekezeteiket egymás ellen izgatni s azért azt tanácsolja neki, hogy minden e nemű kísérletéről tegyen le.

A Pesti Hírlap az ellen kel ki, hogy Kielben az északkeleti csatorna megnyitásának ünnepére a németek által rendezett ünnepélyen az Osztrák-Magyar monarchia olyan hajókkal fogja magát képviseltetni, melyek a közjogot sértik; ugyanis a 3 hadi hajó neve »Kaiser Franz Joseph«, »Kaiserin Elisabeth« és »Kaiserin Maria Terezia« s osztrák lobogó alatt fognak felvonulni.

Agliardi Budapesten.

Agliardi nuncius Budapesten való tartózkodásának első napját látogatásokkal s látogatások fogadásával töltötte el, reggel nyolcz órakor misét mondott a papnövelde-intézet házi kápolnájában. Mise után a nuncius Cselka Nándor püspök, érseki helynök, Való Simon pápai kamarás, szemináriumi prefektus, Buda Mihály intézeti spirituális, Puri Iván tanulmányi felügyelő, Venczel Antal kanonok, szemináriumi aligazgató, Palotay László kanonok, Laurán Agoston nagyváradi gör. kath. kanonok, Bapaics egyetemi dékán, Klinger subdékán, Breznay egyetemi tanár, Szakács Viktor érseki titkár és Demény Dezső szent-

A „TISZÁNTUL“ TÁRCZÁJA.

A keserűviz.*

Pözl E. után: Dr. Margitai.

Gyűlölte az öregasszonyt, elkeseredetten, harmincz esztendeig. Mindazonáltal eszébe sem jutott Purgleitner urnak az egész idő alatt, hogy elküldje Lénit.

Nem élhetett nélküle. Szükségét érezte annak agglegény létére, hogy kidühöngje és kikáromkodja magát valakivel szemben; Lénit pedig igen alkalmas volt arra, hogy az ilyen kitérőseket békével hallgassa végig: mert először is, félig süket volt, másodsor olyan imádságos teremts, hogy párját kellett keresni. Ha gazdája átkozódásaival magára vonta az örök bárhozatot, leült az ablakhoz, s kezeibe vette a nagy betűs litániát. A jó lélek minden egyes szentet külön-külön iparkodott megindítani, átváltoztatva a feleletet »könyörögj érettünk« ilyenformán, »könyörögj érette.«

Igy azután remélhette, hogy a legrosszabbat elhárítja. Sokszor álmodta, hogy urának hangja keservesen kiált föl hozzá atisztítóhelyről: »Oh Lénit, Lénit, hol lennék most, ha te nem segítesz! Pedig itt is alig lehet megmaradni!«

* Kérem, ne tessék megijedni! a legilletelmesebb árca. A Rambillet palotában is fölolvashatták volna.

Minden ilyen álm után bizonyos fensőbbsséggel lépett Purgleitner ur élé, s csaknem leereszkedőleg bánt vele,

— Mi baja lehet már megint a vén bosszorkának? — mormogott ilyenkor gazdája bosszusan Lénit nem felelt, csak mosolygott magában eléggülten, s azt gondolta: Majd más-kép fűtyölsz még, javíthatatlan bűnös... ha majd...

De Purgleitner még egyáltalán nem gondolt erre a »ha majd«-ra. Ambár a hatalmon tul volt már, de azért törhetetlen erőben, nyaka mint egy bikának maga evésben és ivásban utólérhetetlen. Evett mint egy óriás kigyó, ivott mint a csethal. Ez aztán összetartotta testét-lelkét. Haja, az igaz, hogy csudálatosan kevés volt; de ő azt tartotta, hogy a haj teljesen fölösleges, amennyiben ő a nélkül is igen jól érezte magát.

Ő elnökölt asztaltársaságunkban, s mint ilyen, természetesen Artus királynak hívtunk. Egészen komolyan állították róla, hogy egy igazi király se nyújthatott neki vizet.

Ami Artus királyunk t. i. utálattal utasította volna vissza. Elég az hozzá, hatalmas ivó volt, kire mi az asztal ifjabb lovagjai tisztelettel csudálatlalt pilantották föl. Tiszteletünk határtalanul fokozódott Purgleitner egy tette következtében amelynek bizonyossága minden kétségen felül áll s a mely megérdemli, hogy a legáltalabb körben ismeretes legyen.

Egy alkalommal éjjel után ment haza egy nagy ivás végeztével. Egy meleg helyet talált ágyában, melyről rögtön megtudta, hogy ott uszkárja feküdt. A kutya természetesen elbujt s így az egész vihar az immár szunnyadó Lénit fejére zúdult.

— Nem meg mondtam magának, hogy éjszakára zárja ki azt a kutyát?

— Hát benn volt? — suttogá reszketve Lénit.

— A vén banyája, még kérde! Oh hogy a... Magától akár egy ló belefekhetnék az ágyamba!

— De nagyságos ur, hogy jöhetne már föl egy ló idáig? — kérde Lénit őszinte csudálkozással.

Purgleitner ur egy darabig dobolt még haragosan az ágy támláján, azután rezignációval mondá. — Legalább holnap reggel itt legyen egy üveg keserűviz az ágyamnál. El ne felejtse, mert eltöröm a lábát!

Néhány perezal később, fején egy óriási hálósipkával, már horkolt Purgleitner, ur mint egy borb.

Lénit azonban jó korán fölkelt s első gondolata a keserű viz volt. Ezt tehát nem felejtette el. Hanem igenis elfelejtette azt a mindenesetre figyelemre méltó körülményt, hogy egy idő óta egy üres keserűvizes üvegben tartogatta a petroleumot. Mint garzon ember gazdasszonyt nem vette a rendet nagyon szigo-

széki jegyző kíséretében az intézet dísztermébe ment, a hol a kispapok várták ünnepi rendezésben. A terembe léptekor a nuncziust éljenzéssel fogadták, azután Cselka Nándor püspök latinul üdvözlő beszédet mondott. Agliardi megköszönte az üdvözlést s kérte a növendékeket, hogy maradjanak továbbra is hívek az egyház és a haza iránti szeretetükhöz, tanulmányaikban legyenek szorgalmasak, s mindig hallgassanak előljáróikra. Végre pápai áldást adott rájuk. Ezután Agliardi az előbbieket kíséretében az angol kisasszonyok Lipót-utcai intézetébe ment, amelynek kapujában Komlóssy Ferenc kanonok és Almássy Mária főnöknő fogadta.

Itt először az angol kisasszonyok templomába ment, majd pedig az intézet dísztermébe, hol a növendékek fehér ruhába öltözve várták. Miután elénekelték a Salutarist, a növendékek sorából a nunczius elé lépett Mladoniczky Ilona, Mladoniczky kuriai bíró leánya és olasz nyelven csinos beszéddel üdvözölte Agliardit, a ki meghatva köszönte meg a váratlan figyelmet. Miután áldását adta a növendékekre, megtekintette az intézet házikápolnáját, azután pedig az iskolahelyiségeket. Egy órai ittidőzés után a nunczius eltávozott az angol kisasszonyok épületéből s kíséretével kocsin visszahajtatott a papnevelőintézetbe. Délután egy órakor díszbéd volt, melyen résztvettek Agliardin kívül Steiner Fülöp székesfehérvári püspök, ki ma érkezett a fővárosba Agliardi üdvözlésére, Cselka Nándor püspök-érseki helynök, Bogisich Mihály budavári prépost-plébános, Komlóssy Ferenc, gr. Csáky kanonokok, Laurán Ágoston görög kath. kanonok, Rapaics egyetemi dékán, Klinger subdékán, Breznay egyetemi tanár, Lévai Imre a piaristák igazgatója, Való Simon pápai kamarás, Purth Iván tanulmányi felügyelő, Bundala Mihály, intézeti spiritualis, Venczel Antal kanonok szeminárium aligazgató, Palotay László kanonok, Szakács Viktor érseki titkár, Hannovich Béla és Vézinger Károly apátlébánosok.

Az ebéd alatt Cselka Nándor érsek helynök felköszöntötte Agliardit, mire Agliardi lendületes szavakban éltette Ferenc József királyt. Több felköszöntő nem volt s a társaság délután 3 óráig maradt együtt. A nunczius a nap folyamán fogadta még Dessewffy Sándor csanádi püspököt is.

Délután 4 órakor a nunczius titkára C. Montagni, Venczel Antal aligazgató, dr. Komlóssy Ferenc kanonok, Bundala spiritualis, Való és Purth prefectusok kíséretében felhajtatott Budavárába a Szent Zsigmond kápolnához, a hol Vézinger kir. palotai apátlébános fogadta. Agliardi nagy érdeklődéssel nézte a szent ereklyét, majd megilletődve borult térdre és háromszor imádkozott Magyarorszáért.

A kápolnából a királyi palotába hajtatnak,

a hol a nunczius a termeket nézte meg, majd az erkélyről kinálkozó pompás kilátásban gyönyörködött. A gyönyörű panoráma annyira meglepte, hogy többször felkiáltott:

— Ily szép fekvésű várost még soha sem láttam!

A kíséret tagjai a város nevezetesebb pontjait mutogatták innen az erkélyről, a többek között az épülő új országházat.

A palotából a Krisztinaváros felé haladó uton a kir. palota új építkezéseit tekintették meg, majd az alaguton s a lánczidon keresztül Pestre hajtatnak. Agliardi itt az akadémiát, a Széchenyi- és Deák-szobrokat nézte hosszabban, de különösen a Deák-szobor érdekelt.

A Ferenc József-térrel az Andrassy-utra hajtatnak és a szép egyenes, palotáktól övezett utca felette meglepte őt. Utközben a korona-herceg-utczában látogatást tett, illetve névjegyt hagyta gróf Szapáry Gyulánál.

Az Andrassy-utról a nagy körutra hajtatnak, majd gróf Szapáry Gézánál tett látogatást a nagykövet. Innen aztán visszatért a papnevelőintézetben levő lakására. Majd Venczel Antal vice-rektort hívatta, a kivel közel egy óra hosszútársalgott, majdnem kizárólag a magyar társadalmi viszonyok iránt érdeklődve.

Többször ismételte, hogy nagyon szereti a magyarokat s a legjobb indulattal viseltetik irántok. Különösen azért szereti a magyarokat — mint mondá — mert nyílt, őszinte nemzet. A magyar klérus tagjait is azért szerette meg, mert oly bizalommal voltak mindannyian már az első perctől kezdve iránta, mintha már rég idők óta ismerték volna őt.

A nunczius ma tudakozódott az iránt, hogy Wlassics kultuszminiszterrel mikor beszélhetne. Mivel azonban a miniszteriumban nem tudták a miniszter érkezésének idejét, ennél fogva a látogatást holnapra halasztotta. Ugyancsak holnap teszi látogatását báró Bánffy Dezső miniszterelnöknel és a többi miniszterekkel is. Majd a viszontlátogatásokat fogadja.

A reggeli órákban a házikápolnában misét szolgáltat a pápai nagykövet a papnevelői előjáróság segédkezője mellett.

A nunczius valószínűleg csak hétfőn vagy kedden utazik Nagyváradra.

NAPTÁR.

— Április 20. —

Szombat, Róm. kath. Tivadar hv. Prot. Tivadar. Gör. kel. ápr. 8. Herodion. Izr. Nisan 26. S. Schemini.

Nap kel 4 óra 50 p., nyug. 6 óra 37 perc. Hold kelt 3 óra 10 p. nyug. 1 óra 51 p.

Április 21. A Bihar megyei Nemzeti Casino közgyűlése d. u. 4 órakor.

„ 22. Recht Sándor hangversenye.

„ 28. A nagyvárad szőlőbirtokosok közgyűlése.

De Léni asszony összekulesolta kezeit, térdeihez esuszott, sirva bocsánatért esedkelve.

— De hát mit tett tulajdonképen? kérde Progleitner ur balsejtelemmel.

— Petroleumot adtam keserű viz helyett, de hát nem érez semmit? ... Ártatlan vagyok, nem szándékosan tettem ... Tessék vizet inni rá ...

— El szemeim elől, gyilkos! orditá Purgleitner ur s egyszerre két lábbal ugrott ki az ágyból. Keresztül-kasul mérte a szobát, várva a petroleum pusztító hatását ... Ha már meg kell halni ...

— Nos, kérdeztük feszülten, midőn elbeszélésében idáig jutott, mi történt azután? Ugyé szenvedtél sokat, Artus király?

— Semmit a világon! válaszolá nyugodtan. Kötő egy petroleum lehetett. A legkisebb kellemetlenséget sem éreztem! Épen csak hogy az nap nem dohányoztam, ne hogy felrobbanjon bennem.

— Hát Léni?

— A vén vaksi, mondá Artus király bosszankodva. Két napra rá keserűvízzel töltötte meg a lámpát. Többet ártott a lámpának, mint a petroleum nekem, elhihetitek.

Főlemelkedtünk helyeinkről, hogy csudálatos párosult elismerésünket nyilvánítsuk e férfiuval szemben.

Április 28. A polgári kör közgyűlése.

„ 28. A szepitési egyesület közgyűlése.

„ 29. A nagyvárad kereskedelmi kóroda-egyesület évi közgyűlése.

Május 1. A szini-idény megnyitása.

Jun. 4. Középiskolai tanulók kerületi tornaversenye Nagyváradon.

Mastadon-lelet a nagyvárad hegyen.

Azok a vastag bőrű állatok, melyek csontvázai ma már csak a muzeumokban láthatók, egyes, de ma már sokkal kisebb és egyes példányai csak forró égőv alatt tanyáznak, a jelenkori meteorológiai viszonyok közt nálunk sem most nem találhatnánk, sem a hajdankorban nem élhettek. Szükségképen tehát föl kell tennünk, hogy volt idő, midőn földünket környező légkör egészen más, azaz sokkal melegebb volt. A geológok a mai viszonyokon alapuló dolgokat az Alluvialis korba helyezik, az azokat megelőző a Diluvialis korba teszik. E két kor közé esik a negyedkor, midőn földünk hajdankori viszonyai, a jelenkori képződések előállítására lett alkalmas. Hogyan történt az, vagy miként magyarázzák azt meg a geológok, az e sorok keretébe nem tartozik. Annyi bizonyos, hogy volt idő, midőn földünk légköre más volt mint most; mert másképp az a csudálatos óriás mastadon mai várad hatáiban meg nem élhetett volna. Mondják ugyan némelyek, hogy a Diluvialis kor végén más világ tájékról vizek hozták ide. Nem lehetetlen ugyan, de kevés valószínűséggel bir azon hipotézis, mert a vizek árjainak azon óriásokat igen messziről kellett volna hozzáuk sodorniok. Már pedig tekintve azon állatok nagyságát, súlyát, alig hihető, hogy ilyen hosszú uton és olyan hosszú idő után csaknem egész nagyságukban kerülhettek volna hozzánk. Tehát hihe-tőbb, hogy a légváltozás vagy a nagy árvizek itten találták őket és itten estek azoknak áldozatul. És most térjünk át a várad mastadonhoz.

Mult év késő őszén a körös oldali szőlők egyikében, Sonnenwirth szőlőjében rigorilozás alkalmával, alig félméternyi mélységben valami óriási állatnak csontmaradványaira akadtak. Márkus hegybíró erről értesülvén, a munkát azonnal beszüntette, hogy azok kisérdését lehetőleg szakszerűen tehesse. Azonban a rákövetkezt zordon időjárás a csontok óvatos kisérdését lehetetlenné tette. Azonban a csontok egyrésze már felszinen volt, azokból egyes darabok a városba is kerültek. Ugy jutott kezébe e sorok írójának egy darab fog, melyből kétségtelenül látta, hogy az egy mastadon fog és a talált csontok egy mastadon maradványai. Végre kitavaszkodván, a még földben maradt csontok kisérdése lehetségessé vált. Márkus hegybíró szíves közreműködése folytán Echerolles Károly és ifj. Sándor, dr. Grósz, Kertész Miksa urakkal Márkus hegybíró társaságában kirándultak a hely színére. Sonnenwirth szőlője fekszik a Körös oldalon mintegy 4 kilométernyi távolságban a várostól, annak legalsóbb lejtőjén, közvetlenül egy magasabb meredek alján találtak a mastadon lelhelyét. Maga a lelhely 4—5 méternyi hosszú, 2—3 méternyi széles, alig fél méternyi mélyen. A mint a hely színére értünk, a kiásott csontokat már az eredeti helyről ki-szedve a kiásott hely közelében, szakilag rendezve találtuk. A rendezés dr. Tóth munkájának eredménye, ki délelőtt a hely színére rándult. A tulajdonképeni lelhelyen eredeti helyzetben én csak két bordát és egy nagyobb darab csontszilánkot találtam. Ezen csontok alig félméternyi mélységben sötétsárga színű, erősen nedves agyagrétegen nyugodtak, de már laza, porhanyós földtől környezve. Ebből első pillanatra

ruan és így történt, hogy nem az ablakpárkányon lévő fölig telt keserűvízes üveg, hanem a szekrényen álló petroleumos üveg után nyúlt és lelki üdvösségét illető áhitatos reggeli gondolatokba merülve, töltött meg egy poharat a viztisza folyadékkal. A szag nem inthette őt vigyázatra mert hisz egy aglegény lakásán minden petroleumszag. Az áldásos itallal aztán gazdája ágyához tipegett s e pontosan teljesített kötelesség boldogító tudatával tette azt le az éjjeli szekrényre.

— Ahá, a vén szatyor — mormogá Purgleitner ur félálomban, megragadta a poharat, s egy hajtásra kiüríté azt. »Brrrr! dohogá azután, egyet fordult és — horkolt tovább.

Egy óra mulhatott el, mikor Léni a rémület kiáltásával rohant be urához. Térdreest az ágy előtt, tépte szürke haját, jajgatott, siránkozott.

— Megöltem ... elpusztítottam szegény jó uramat ... már a végét járja ... segítség! ... megölöm magamat ... ezt nem élem tul ... Szent Anna segits!

— Ugy látszik, e vén szatyor megkerült, riadt föl mérgesen édes szenderegésből Purgleitner ur. E pillanatban örömrivalgással veté rá magát Léni s könnyeinek árjában rángatta urának kezét, hogy megcsókolhassa azt.

— Uram ne hagyj ez harap! riadt fel Prugleitner ur s a csizmahuzót kapta fel, hogy a dühöngő némbér ellen megvédelmezze magát.

világos volt, hogy a napfényre került mastadon az Alluvialis képződésén alul a diluvialis képződések legfelsőbb emeletén van elhelyezve. Ásattunk mélyebben és kissé jobbra-balra, de nem találtunk semmit, csak itt-ott kisebb mésztörményeket, talán az elporladt csontok maradványait; mert megjegyzendő, hogy a váradi mastadonnak csak a legkeményebb szövetű csontjai maradtak fent reánk. A legkeményebbek csontokhoz tartoznak a fogak; ezekből azonban már csak töredékek kerültek kezemhez. De látam közülök egy igen szép példányt még a tél folytán. Minden valószínűség szerint volt több is, de elkallódott az egész lelet értékének nagy kárára.

A fogak után legkeményebb az agyar. A váradi mastadonnak mindkét agyara, szemtanuk állításai szerint napfényre került, ami egészben hihető is. De a nem eléggé óvatos kiemelés következtében több nagyobb darabra és végtelen sok kisebb-nagyobb szilánkokra bomlott fel. Az egyik agyarnak a csúsa és egész darabja talán félméterre kiegészíthető. A fennmaradt agyar részek arányából mondhatjuk, hogy egész terjedelmükben 1 és fél méter hosszúak lehettek. Noha a tél folytán sok agyar töredék elveszett, fennmaradt darabokból egy nagy kosarat lehetne betölteni.

A koponyacsontokból hasonlóképpen csak töredékek maradtak fent. Sajátságos, hogy a koponyacsontokon a rajta maradt bőrnek már opalizált lemezeit meg lehet különböztetni. Fennmaradt lábszárak csuklyos részei, 2 oldalborda és egyéb most már pontosan meg nem határozható csonttöredékek. Az egész lelet a biharmegyei muzeum birtokába került. Fájdalom, hogy egyes részek már előbb idegen kezekbe jutottak.

A lelhely közelében semmi történelmi előtti időkre való eszközt nem találtam, de abból nem következik, hogy már akkor Várad vidékén emberek nem éltek volna, mert Várad vidékén nem messze a lelhelytől a Körös tulsó oldalán levő téglavetőkben találtak már elég köeszközt obszidán kova nyílcsúcsokat és késpengéket és pedig hasonló Körös folyó alkotta réteget közt.

És ekként csak igazolva látnók, mit Szabó híres tudósunk Geológiájában állított, hogy volt idő, midőn Európa terein Mamut, az elefánt az emberrel együtt éledgett. És vegyük a dolgot úgy, mint a váradi mastadon is előnkbe állítja. Nem keil ahhoz valami rettenetes mesés ezer éveket számítanunk, sőt nem is szabad; elég abból 5—6 ezer év, a melyek viszontagságaival megküzdöttek a mastadon legkeményebb csontjai félméternyi mélységben; de alig ha ellentállottak volna a mesés számu éveknél, mennyit némely tudósok az efféle ősszállatok csontmaradványainak rendesen tulajdonítanak.

Csepő Péter.

UJDONSÁGOK.

Lapunk egyes számai a következő üzletekben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,
Sonnenwirth-téle bazárban Fő-utca,
Kádár és Kiss cégnél Kishid-fő,
Kutasi D. papírkereskedésében Uri-utca,
Pauker Dániel papírkereskedésében Kis-piacz,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca,
Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca.
Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utca.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadhatók.

* **A herezegprimás Esztergomban.** Mint Esztergomból írják, Helez Antal polgármester, Földváry István, Fehér Gyula, Frey Ferencz, Mátray Ferencz, Marossy és Brenner képviselőkből álló küldöttség tisztelteti a primásnál, az esztergomi kórház ügyében. A polgármester

előadta a kórház építésének tervét, mostani hiányait s a város nevében a primás nagy szívéhez fordult támogatásért. Vaszary Kolos kijelentette, hogy ötvenezer koronás adománynyal járul a közczélhoz. Helez polgármester erre megjegyezte, hogy az építést már tavasszal megkezdik s a primás megígérte, hogy ekkorra az összeg rendelkezésére áll a városnak. A küldöttek hamarjában szavakat sem találtak köszönetükre. A kórházra így már körülbelül 50.000 forint van együtt.

* **Elöléptetések a M. Á. V.-nál.** A »Vasutasok Hivatalos Lapja« legutóbbi száma tömeges előléptetéseket közöl, melyek közül kivesszük Nagyváradot és Biharvármegyét érdeklő részt; Éjszaki Károly II. osztályú üzletvezető 1895. évi április elsejétől számítandólag I-ső osztályú üzletvezetővé, Csátáry Lajos főfelügyelő ügyosztályvezető az I. rangfokozat 2-ik osztályából ugyanazon rangfokozat I-ső osztályába, Prileszky Pál felügyelő üzletkezelő a II. rangfokozat 3. osztályából ugyanazon rangfokozat 2-ik osztályába, Bozók Béla osztályvezető főmérnök a III. rangfokozat 3. osztályából ugyanazon rangfokozat I-ső osztályába léptettetett elő, Rácz Gyula ellenőr forgalmi főnökké lett kinevezve.

* **Hálás köszönet a biborosnak.** Schlauch Lőrincz, biboros-püspök Ó Eminenciájának azon kegyes jószágáért, hogy szegény hiveimnek 400 frtot küldött segélyül, maga és hivei nevében ez uton is hálás köszönetet mond Szaner Alajos, bánfalvai pléhános. Bánfalva, ápril 16. 1895.

* **»Reform« a katonai diszkivonulásoknál.** A király megengedte, hogy a tábornokok és valamennyi tiszt, kiknek számára ez ideig a diszkivonulásoknál lóháton pantalló volt rendszeresítve, azt ezentul ilyen alkalmakkor esizma-nadrággá alakítva és ezzel a részükre meghatározott esizmát viseljék. A honvédséghez beosztott császári és királyi tábornokok esizmáin diszkivonulásoknál ezentul a bőrrővácskák helyett fekete csikokkal átszőtt aranyrővácskák viselendők.

* **A Zöldfa átalakítása.** Czegléd Sándor kérvényt adott be tegnap a város tanácsához, melyben előadja, hogy a szerződésben kötelezett javítások foganatosítása sem az ő érdekeinek, sem a nagy közönség igényeinek kielégítésére nem volna elégséges. Emélfogva saját költségen egy részletes műszaki tervet készíttetett arra nézve, hogy egyrészt az eddigi táncz- és éttermek czélszerűen kibővítessenek, másrészt némely helyiségek átalakítása útján a »Zöldfa« szálloda és vendéglő a mai kor igényeihez kápest minden tekintetben kifogástalanná tétessék. A tervet keresztülvitele mintegy 55—60 ezer forintba kerülne mely befektetéssel szemben 2000 frt magasabb évi bérösszeget hajlandó fizetni az eddiginél. Az bizonyos, hogy tervet keresztülvitele esetén a város egy díszes szállodához jutna, csak az a kérdés, kifizeti-e magát? illetve nem előnyösebb-e a városra a jelenlegi szerződés? Természetesen ez csak alapos felülbírlás s kiszámítás után mondja majd meg a tanács.

* **Előzékeny adós.** Már mégis szeretném tudni, mikor fogja kifizetni az adósságát? Én nem érek rá minden este ön után szaladgálni.
— Hát melyik nap volna önnek legalkalmasabb?
— Szombat!
— Jól van, tehát ezentul jöjjön minden szombaton este.

* **Szubvenziót kér.** A »Magyarország Megyei és Városai«, szerkesztő bizottsága tegnap érkezett beadványában a mű támogatását kéri, mely abban állana, hogy Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága 1000 forinttal a vármegye pedig 2000 forinttal segélyezze a

művet. Felajánlja ezért a szerkesztőség a mű tiszteletpéldányát, valamint a városi és megyei felvételek eredetijét a levéltárak számára. Azt hisszük a törvényhatósági bizottságnak még emlékében van a »Látogatók Lapja« részére nyújtott támogatás s ha nincs, hát visszaidézzük, hogy gondolkozzék felette, vajjon látta-e valami hasznát a nyújtott támogatásnak? Mert a közpénztár, mégis csak közpénztár s így nagyon meg kell gondolni vajjon abból egy magán vállalatot lehet-e segélyezni? Csúpan arra vagyunk még kíváncsiak, ha a tisztelet példány 1000 meg 2000 frtba kerül, mennyibe kerülhet a fizetési példány? Egy indítványt tennénk a jelzett mű támogatására: nevezetesen boesássa át a város és vármegye díjtalanul a »Látogatók Lapja« által beszolgáltatott clichéket a megkereső szerkesztőségnek, hogy a város rajzi felvétele megkönnyíttessék részére.

* **A keresztes hadjáratok nyoleczszáz éves fordulója.** Clermont franczia város május 16-ától kezdve három napon át nagy és fényes ünnepek színhelye lesz. Enapokra esik ugyanis a clermonti zsinatnak és az első keresztes hadjárat nyoleczszázadik évfordulója. A franczia főpapság testületileg fog ott megjelenni és az idegen államok főpapjai közül is sokan elfogadták már a város tanácsának meghívását. Az ünnepek első napján nagyszerű díszmenetek lesznek, melyben fegyveresek, lovagok és apródok fognak résztvenni a keresztes hadjáratok idejének korhű jelmezeiben. Másnap teszik le annak az épületnek alapkövét, melyet a székesegyházzal szemben, a keresztes hadjáratokra emlékeztetőül állítanak.

* **Parkirozás a Félix-fürdőben.** A Félix-fürdőbe nagymennyiségű díszfa és bokor érkezett Poroszországból s a mint a föld nedvessége és az időjárás megengedi, megkezdik a parkirozást. Az országut, az erdő és Nagyvárad irányában elterülő pusztaság lesz befásítva, kanyargós utakkal ellátva, úgy hogy jókor reggelen és alkonyat felé e térség legyen a vendégek kedvenc sétahelye. Az ültetés munkáját Veigl főerdész vezeti.

* **Az eperjesi püspök a kulturáért.** Dr. Vályi János esendőben, de buzgón működik a jótékony és a magyar kultúra terén. Most is oly kulturintézet felállításán dolgozik, mely nagy kihatással lesz Sárosvármegye magyarosodására. E téren ugyanis nagy akadály, hogy igen sok tanító most is szükkölködik ott a törvényes képzettségben s a magyar szellemben. Az eperjesi püspök azért elhatározta, hogy saját költségén állít Eperjesen egy korszerű tanítóképzőt. Az intézet, mely 25 ezer frtba fog kerülni a sétatéren levő, a papárvák tulajdonát képező, telken fog épülni. Az építkezés még e napokban kezdődik, úgy hogy az épület az őszi napokban tető alá kerül. Ily czélra eddig mintegy 20 ezer frt gyűlt össze, melyhez a püspök nem nyul, ezen összeg újabb alap lesz arra nézve, hogy a tanító-intézetben alumnium is lesz berendezve, az amugy is szegény tanítók számára. Tervben van egy árvaleányház építése is, az intézet közvetlen szomszédságában, melyet a derék főpap idővel szinte szándékozik létrehozni. Az eperjesi püspökség aránylag csak szerény dotáció feltt rendelkezik, annál inkább méltányolhatjuk dr. Vályi püspök hazafias áldozatkészégét.

* **Letartóztatott körjegyző.** Nagy feltűnést keltő letartóztatás történt Magyarországi községben, a híres Bekecs alatt. A csendőrség elfogta a magyaros-környéki falvak körjegyzőjét, Tőkés Albertet, aki ellen a rablás gyanuja merült fel. Tőkés ellen már többször emeltek panaszt a rabizott községek lakói, de a »bekecsalji basa«, ahogy a parasztok nevezték, mind annyiszor kivágta magát. Legutóbb tavaly télen készülték a székelyek panaszra az alispánhoz. Alig terjedt el ennek híre, csendőrök szálltak ki a faluba s a panaszlók egyikét-másikát letartóztatták. A jegyző ugyanis följelentést tett, hogy dinamitot talált a háza alatt s a merénylet tervezésével a panaszolni készülőket

gyanusította. A nyomozás szerint a dinamitdolog egyszerű mese volt, a panaszolnike-szülők azonban megelégtették a dicsőséget a zaklatások során s nem volt kedvük többé az alispánhoz készülni. Most aztán rajtavesztett a rettegett férfi. A csendőrség oly bűncselekménynek jött a nyomára, amilyen a jegyző ellen emelt panaszok listájában egy sem fordult elő. A nyomozás adatai szerint ugyanis Tőkés Albert éjszakának idején maga mellé vette fivérét, Tőkés Domokost és Sipkás Jóska magyaros lakost. Egyenesen György Kriska özvegy asszony házához mentek s onnan hatszáz forint készpénzt, több ékszert és drágaságot raboltak el. A körjegyző a duplacsövű puskával a ház ajtajában örködött, hogy a más kettő zavartalanul dolgozhasson odabenn. Kora hajnalban lelétek meg a csendőrök a jegyző házára. A nép összeszűdött az után s a szuronyok közé állított »bekecsalji basa« elindulásakor borzasztó élményben tört ki, amely végig zúgott a falon s az egész községet fölverte. Reggel 6 órakor már a nyáradszeredai vizsgálóbíró előtt állt az elfogott jegyző, két társával egyetemben. A bíró azonnal kihallgatta s vizsgálati fogságba helyezte mind a hármat. — Kivánsiák vagyunk, hogy jelölve volt-e az anyakönyvvezetői hivatalviselésre?

*** Recht Sándor hangversenyének programja.** A Recht Sándor hegedűművész által, Petruss Erzsike k. a. s. Batty Endre zenetanár ur közreműködésével tartandó hangverseny műsora a következő:

1. Mozart Sonáta hegedű s zongorára (F dur) II. III. tétel.

2. Wieniandsky II. hegedű verseny Batty Endre ur zongora kísérete mellett előadja a hangversenyző.

3. Donizetti Recitativo s. Románca a Lucretia Borgia című dalműből, énekl. Petruss Erzsike kísasszony.

4. Hubay »Alkonyat« alföldi hangulat kép a szerző legújabb darabja.

5. Batty »Felejteni« dal szerzőnek még kéziratban levő legutolsó műve. Énekl. Petruss Erzsike kísasszony.

6. Sarasate »Czigánydalok.«

Hangverseny kezdete 7 és fél órakor.

Jegyek előre Ungár Jenő főutcai könyvkereskedésében kaphatók. Kőrszék 2 frt, Zártszék 1 frt. Bemenet 60 kr.

Azt hisszük, hogy Recht Sándor tehetségét Nagyváradon, melynek szülötte, mindenki ismeri és felesleges a művész érdekében reklámozni. Annyit azonban okvetlen jelezünk, hogy szégyenletes dolognak tartanók, ha a művész ámbícióját esetleg szülővárosának közönségével találkozónak azon estén, midőn újabb haladásával óhajtat beszámolni.

*** Az elpusztult Laibach.** A földrengés által sújtott Laibach városába — mint onnan írják lassan-lassan visszatér a higgadság és nyugalom. A múlt éj nyugodt volt, újabb lökés nem történt. A tartományi kormány minden lehető elkövet, hogy a nyomort enyhítse és a károkat helyreállítsa. Pettanból utász-századot requiráltak, a mely hozzáfogott a megrongált múzeum, a színház és más épületek kitartozásához iskolák több hétig zárva maradnak, azokat az iskolaépületeket, a melyeket a földrengés megkímélt, hajléktalanok szállásává fogják átalakítani. Az emberek még ma is aggodva hajlítják álmra fejüket és a tehetősebbek az éjszakát a környékbeli falvakban töltik. Erre a célra esténként külön vonatok indulnak Laibachból. Az építkezési munkálatoknál szerencsétlenség történt. Egy öreg ember, a ki a ház-tető kijáratán dolgozott, leesett a kövezetre és nyakát szegte. A javítási munka lassan halad előre, mert kevés az építész és a munkás. A hajléktalanok számára barakkokat építenek. A vörös-kereszt egyesület igazgatósága erre a célra hat barakra való építőanyagot küldött Laibachba. A pályaudvarokon 670 vagon áll, melynek hajlékai szolgálnak azoknak, a kik házaikban nem maradhatnak. A király a föld-

rengés károsultjai számára Laibachbe 10.0000 forintot küldött. Ugyanannyit szavazott meg a laibachi község tanácsa a szegényeknek. Egyébként a városban a legnagyobb rend uralkodik és a hatóságoknak nem volt oka közöledni. Stein kerületben a kár, amelyet a földrengés okozott, igen jelentékeny. A templomot és huszonnégy házat le kellett rombolni. Az isteniszteletet a szabadban kell megtartani.

*** A kath. szellem ébredése.** Nem igen mulik el nap, hogy a belügyminiszteriumhoz ne érkeznek legalább 2—3 ujonnan alakult kath. alapszabálya jóváhagyás végett. Tegnap a belügyminiszter a nagy-bíttsei, császári, rajeczi és a teési kath. nép körök alapszabályait hagyta jóvá s így az idén megalakult kath. körök száma tekintélyes számra rug.

*** Aki éhen akar halni.** A Bécshez tartozó Dornbachtól Königstetten felé vezető úton, a patak partján egy látszólag halott, tisztességesen öltözött leányt találtak. Mikor felemelték, levél esett ki a zsebéből. A levélben ez volt:

Egy elhagyatott leány végrendelete.

Elhatároztam, hogy éhhalállal pusztítom el magamat. Apám és anyám egy év alatt meghaltak s három nappal ezelőtt eltemettem végleg nyemet is. Rokonaiknak nem akarok a terhükre lenni s csak arra kérem őket, hogy az óráim és csekély értéktárgyaim árából temettessenek el engem tisztességesen. Ez az utolsó kívánságom. Hernals, nagyszombat 1895.

J—er Klára.

Az asszonyok, akik a leányt megtalálták, tejet kerítettek valahonnan s a legnagyobb örömkre a holtak vélt leány möhön lenyelte a tejet s nemsokára magához tért. De a leány, aki nagyszombat óta nem evett, oly gyöngye volt, hogy meg sem tudott mozdulni. Elszállították azután nagynénjéhez, egy gyermektelen gazdag asszonyhoz, aki nemcsak hogy tárt karokkal fogadta az exaltált leányt, hanem megmentőit is gazdagon megjutalmazta.

*** Átvesszi hivatalát.** Biharvármegye közszeretében álló árvaszéki elnöke: Ferdényi Kálmán ezelőtt két hónappal igen súlyos betegségbe esett, melyből daczára a leg gondosabb orvosi gyógykezelésnek, csak pár nappal ezelőtt gyógyult ki teljesen. Ferdényi Kálmán — mint örömmel értesülünk — annyira jól érzi már magát, hogy a napokban át fogja venni hivatalát Hranjiczky Károly h. elnöktől.

*** A horvát bán és a zágrábi érsek között** legújabbán sürü az érintkezés. A horvát politikai körökben ezt arra magyarázzák, hogy a zágrábi káptalannál esztendő óta üresedésben levő kanonoki állásokat be akarják tölteni. Ugy látszik, valami hirtelen fordulat történt ezeknek az egyházi méltóságoknak a kérdésében, mert csak pár hónappal ezelőtt annyira letettek ezekről a kinevezésekről, hogy a kanonoki lakásokat hosszabb időre bérbe adták. A zengi püspökség kérdése újból felmerül az alkalommal, de mivel ez főrendiházi tagsággal van összekötve, nem valószínű, hogy a magyar kormány a májusi szavazás előtt ennek a püspökségnek a betöltését illetőleg határozza.

*** Amigó József temetése.** Tegnap délelőtt fél 10 órakor ment végbe néhai Amigó József nyugalmazott rendőrbiztos temetése a legnagyobb részvét mellett a vasúti indóházi lakásából. A rendkívül díszes ravatal az udvaron volt felállítva. Antik masszív érezkoporsóban feküdt a halott, akit nemcsak rokonai, de számos jó barátja is siratott. Jelen voltak: Ifj. Rimler Károly főkapitány, Gerő Ármán alkapitány, Fásie Sándor t. alkapitány, Lőrinczy, Szabó, Kápolnay, Kollman és Mandel rendőrbiztosok, Serényi Gusztáv, Szücs István, Müller József, Schenk Emil, Hartman József állomásfőnök és nagyszámu vasúti tisztviselők. A temetési szertartást Dencs János esperes-plébános végezte segédletével. A megboldogult jó barátai s a négyes fogatu üveges halottas kocsira helyez-

ték; ezután megindult a gyászmenet. Elöl a fő-tisztelendő papság; utánuk koszorukat vívó kocsisok telve szebbnél szebb koszorúkkal; követve a nagyszámu kocsisor és résztvevők által a barátok templomáig, hol Dencs plébános mondott az elhunyt lelke üdvéért gyászszentmisét. Mise után kikisérték az olasz közsirkertbe, hol örök nyugalomra helyezték a szegény jólelkű »Józsi bácsi«-t. A szalagfeliratok a következők voltak:

Imádott Jóska — Bánatos özvegye. Szeretett atyáknak — Lujza és Adolf. — Feledhetlen testvéremnek — Fáni. — Feledhetlen nagybátyáknak — Béla és Stefi. — Édes Jóska bácsinak — Mariska, Ilka és Etti. — Szeretett nagybátyáknak — Vilma és Félix. — Hála és szeretet jeléül — Irma és Károly. — Szeretett Józsi bácsinak — Anna és Gusztáv. Józsi bácsinak — Rendőrtisztviselő társai.

A díszes temetést Weiszlovits Adolf és fia első nagyváradi dísztemetkezési intézete rendezte a legnagyobb pontossággal.

*** Orth János legendája.** Mióta a népszerű János osztrák főherceg, a későbbi Orth János eltűnt, személye körül valóságos legendák keletkeztek, mint minden olyan alak körül, akit a nép megszeretett. Az ilyen közkeletűségű emberekre nem akarja elhinni a nép, hogy meghaltak, hanem a legfanasztikusabb mesék születnek meg, a melyek szerint a hős exotikus vidékeken álnév alatt él és nagy tetteket visz véghez. Így például Londonban a legmélyebb meggyőződéssel állítják azt, hogy Yamagata tábornagy, a győzelmes japán hadsereg fővezére, nem más mint János főherceg. A japán követségnél természetesen erősen tiltakoznak ez ellen a mese ellen.

*** Szemle a gyárakban.** Ifj. Rimler Károly rendőrkapitány tegnap délelőtt Sztarill János iparhatósági előadó társaságában szemlét tartott a Rimanóczy Kálmán, Knapp Ferenc és Rendes Vilmos téglagyáraiban és az agyagáru-tégla-részvénytársaság telepén. — A szemle ezuttal csak a munkáslakásokra vonatkozott, melyek eléggé kielégítőnek találtattak. Csupán tisztasági szempontból tett kifogást az iparhatóság feje. Természetes, hogy a kifogásoknak lehető hamar eleget fognak tenni a telep-tulajdonosok, csak azután sokáig tartson ez a bollog állapot.

*** Harminezkettes bakák szerencsétlensége.** Plevljéből írja tudósítónk, hogy ott a házvezred 14-ik századának hat emberét, a kiket a katonai kőbányákba kőfejtéshez rendelték ki, nagy szerencsétlenség érte. A bakákra ugyanis mintegy száz köbméternyi kötőanyag omlott s közülök egy Schissel nevű összezuzott, hogy az orvosok lemondtak megmenthetéséről. A többi öt ember is olyan súlyosan megsérült, hogy kórházba kellett őket szállítani. Minthogy a katonák közül egyik sem értett a kőfejtési munkálatok szabályaihoz, nem tudják még, kit terhel a szerencsétlenségért a felelősség. Thour ezredes megindította a vizsgálatot.

*** Diák-majális.** Még elég zord idő ugyan az idő, azért a nagyváradi diákok mégis a majális rendezésével foglalkoztak tegnap délután. Kotunovics Sándor igazgató ugyanis megadván nekik az engedélyt, hogy a jövő hóban a Püspökfürdőben mulatságot rendezhessenek, elnököt választottak és pedig dr. Pácz tanárelnök jelölése folytán Thury László és ifjabb Örléy Kálmán között folyt az alkotmányos háború. A közbizalom utóbbi mellett nyilatkozott és nagy szótöbbséggel választották meg a majalist rendező-bizottság ifjusági elnökévé ifj. Örléy Kálmánt.

*** Alig várja a kötele.** Veszélka Pál, a szegedi vérengző honvédbaka, érzi, hogy számára csak a bitófán van hely. — És mivel ezt biztosan tudja, hát legalább megboszulja magát a fölötté itélkező bírónak. Oly makacsul viselkedik, oly rakoncátlan a vizsgáló bíróság előtt, hogy bizony sok bosszúságot okoz azoknak. — A minap is, mikor a

honvéd hadbíró-százados ki akarta hallgatni, valószínű vadállat módjára dühöngött. Mint egy szörnyeteg, úgy üvölt és ördögi torzképeket csinál, ha kérdést intéznek hozzá. Egyszer aztán egészen kitört belőle a düh és így kiáltott fel a hadbíró előtt:

— Ha tizenhat embert állít körbe a százados ur, oszt mind szuronyra gyűn neköm, akkor se mondok többet.

A hadbíró jóakarattal csillapította a megdühödött rabot, a mire ez valószínűsággal vágott közbe:

— Hozzák a kötelet, akasztanak fel!

És nem bírtak vele semmiképpen. Le kellett újra kísérni a börtönbe. Ezért az örült viselkedésért pedig 48 órai szigorított fogságot róttak rá. Vannak azonban Veszélkának nyugodtabb percei is, ilyenkor magába szállva, mintegy a haláltól való félelemmel mondogatja a börtönőrnek:

— Lelkömre mondom, hogy az első lövés után már nem tudtam, hogy mit csináljak!

Azután hozzá teszi:

— De azért mégis csak alig várom a kötelet, a mely megszabadítson a börtöntől.

* **Borsos só.** A vízvezeték tüzesapjainak tisztántartása és a befagyás elleni megvédése végett sóval való behintése a folyó évben 213 frt 15 krba került. Ezen kissé borsos kiadás folytán a vízvezeték bizottság a városi tűzoltóságot ajánlotta a jelzett munka teljesítésére annnyival inkább, mert a tűzoltók létszámát különben is emelni kell s ez esetben azt el fogják tudni végezni. — Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy a vízvezeték csövek nyomási próbája az 1895. évi május 16-án fog és pedig a következő csövezetésekre nézve megtartatni. 1. Az osztó szekrénytől a kutházi elzáróig, 2. a cigány-utczában levő elzárótól a Nagy hid, Kis- és Nagy-Szöllös-utczákban levő elzáróig, 3. Zöldfa-utca folytatásában a Várkapu-utczáig, 4. felső- és alsó kaszánya és lovas utczákban lefektetett fővezetékekre. Ezen utvonásokat azért választotta a vízvezeték bizottság, mert e részekben a legkevesebb magánvezeték van, tehát legkevesebb alkalmatlanságot fog okozni.

* **Új város.** A párisi tudományos akadémiában felolvasták a Rio de Janeiróban létező csillagvizsgáló intézet igazgatójának levelét, mely Brazília központi fensikjén alapítandó egy új városnak előmunkálataira vonatkozik. Az új város a tenger színe felett 1000 méter magasságban, termékeny és egészséges táján, a tenger partjától mintegy 20 mértföldnyi távolságban fog épülni. Az igazgató úgy véli, hogy az alapítandó új város, már fekvésénél fogva is, nagy vonzerőt fog gyakorolni az európaikivándorlókra.

* **Hirtelen halál.** Szász Elek tetőtleni lakos öcsését, ki B.-Püspöki vasútállomásnál van alkalmazva, a napokban meglátogatta. Egyszerre csak rosszul lett, egy nagyot kiáltott és meghalt. A megindított orvosrendőri vizsgálat kiderítette, hogy a szegény embert szívizmlélethez érte.

* **Bomba egy munkás-egyesület helyiségében.** Brünnből írják, hogy ott a kaszánya-utczában levő Prazák-féle házban este kilenc óra körül óriási detonáció reszkettette meg, mely a ház ablakait összezúzta. A vizsgálat kiderítette, hogy egy bomba volt a szomszédos munkás-egyesület házának ajtajában elhelyezve, ott robbant fel s a benne levő üvegdarabokat, vasszegeket s különböző patronokat onnan szórta a szomszédos házra. A bomba puska-porral volt megtöltve. Hogy ki volt a tettes, vagy mi volt a motivuma a merényletnek, azt a vizsgálat még nem volt képes kideríteni.

* **Kalenda felebbezett.** A »Fekete Sas« szálloda alatt levő, eddig a Lászlómalom által bérbe birt bethelyiség elnyeréséért folytatott küzdelem a legközelebbi közgyűlésben hozott határozattal sem nyert befejezést, a mennyiben Kalenda János helybeli kereskedő azt megfelebbezte s így a miniszter fogja eldönteni, vajjon a Kohn Sámuelé, avagy a Kalenda Jánosé legyen a kérdéses bethelyiség.

* **Fogadásból a vonat alá feküdt.** Merész vállalkozásairól híres Püspök Imre Kaba községben. Egy este széles kedvvel dáródzott a koresmában s poharakat vagdosott a falhoz. Aztán fogadást tett a

czimboráinak, hogy kimegy a vasúti sínek közé, ott lefekszik és bevárja a vonatot. Tíz liter bort tüzött ki fogadásul, hogy a vonat keresztül megy rajta s néki a haja-szála se görbül meg. Az egész koresma népe megindult a vállalkozó Püspökkel, a ki a sínek talpái között, egy mélyedésen helyen kuporodott meg. A czimboráknak a vér is meghűlt ereikben, mikor látták, hogy Püspök Imre fölött keresztül szalad a vonat. Pár pillanat múlva azonban vigan ugrott talpra s nagyot nevetett a marka közé. — Csaptak aztán utána olyan vigságot, hogy még mostan is arról beszélnek a faluban.

* **Pótvásár Margittán.** A mőki apátság, — mint a margittai vásárvámjog tulajdonosa — folyamodott a kereskedelemügyi miniszterhez, hogy Margittán a folyó évi március hó 18-iki országos vásár helyett folyó évi április hó 24. pótlóvásár tartassék. — Ezt a kereskedelemügyi miniszter meg is adta, mit ma tudatott a vármegye közönségével. Így a napokban közgazdasági rovatunkban közlöttek most már tárgytalanokká váltak.

* **APRÓ HIREK.** Apagyilkos. Münchenből nem mindennapi gyilkosságról adnak hírt. Egy 15 éves fiú nyílt utcán megölte az apját. Zsebkésével rontott atyjára s átszurta a nyakát. — **Duse Eleonora,** ki Olaszország első színésznője, megint beszélget magáról, de a bíróság előtt. A művésznőt impressariója 8000 frankért pörölte be, mert Duse három évvel előbb egy amerikai körútra kötelezte volt magát. De mivel a művésznő sem Amerikába nem akart menni, sem pedig fizetni, impressariója tehát beperelte. Ez okból októberben Párisba fog utazni. — **Egy érdekes levél.** Lavazeur Emil Párisban az erkölcsi és politikai tudományok akadémiájában Kolumbus egy eddig kiadatlan levelét olvasta fel. A levél, mely 1493-ból van keltezve az aragoniai király két fináncz hivatalnokához van intézve s a híres tengertjáró első felfedezési utjáról tudósít. — **Turista-ut a Tátrában.** Liptóvármegye a Tátrafüredtől a csorbai tóhoz vezető turista utnak e vármegye területére eső szakaszát még ez év folyamán kiépítteti. A liptó-szent-miklósi királyi építészeti hivatal már legközelebb meg is kezdi a munkát.

Vonatok érkezési s indulási ideje.

Érkezik:	Indul:
Budaestről 2-12, 7-08, 1-50, 7-15 — 3-46.	Budapest felé 2-25, 8-43, 11-04, 12-23, 2-26.
Kolozsvárról 2-18, 10-44, 11-41, 8-00, 8-38.	Kolozsvár felé 2-19, 7-15, 2-24, 4-00, 12-05.
Szegedről 8-30, 9-32, 5-30.	Szeged felé 4-25, 7-33, 10-15.
Aradról 9-32.	Arad felé 4-25.
Vaskőh-Belényesről 11-28, 9-07.	Vaskőh-Belényes felé 5-10, 2-10.
Gyoma-Kőtről 10-10, 8-02.	Gyoma-Kő felé 7-00, 2-05.
Érmihályfalváról 8-15, 9-22.	Érmihályfalva felé 6-45, 4-40.

A fekete számok az éjjeli időt jelentik.

REGENY-CSARNOK.

Az apai vér.

Regény.

Írta: Edhor J.

(16)

Fordította: Veress Zsigmond.

(Folytatás.)

— Ne kutass! Engedd, hogy az egész titok velem szálljon a sirba.

— Haldan tanár gondolkozva nézett a földre, aztán mondá:

— Hiszek neked János bátyám és nem kérdelek. Oly foltnak kell szülőim nevén lenni, melyet nem lehet lemosni, mert csak úgy értelmezhetem szavaidat. Boldogult Alojzia figyelmeztetett először erre, csak azért, hogy hajlandóbbá tegyen óhajaidat teljesíteni. János bátyám többet tudott Alojzia? — ismerte származását?

A pap lassan beszélt.

— Lehet, hogy az összefüggést sejtette; mert utolsó, nehéz betegségemben, hogy testvéremnek segítségére legyen sokszor volt ágyamnál, s meglehet, hogy midőn lázálmaimban beszéltem, valamit hallott s ebből következtetett, mi nem volna csodálatot keltő éles felfogását tekintve.

— Oh Alojzia, jó angyalom! — mondá mélyen meghatva Felix. Aztán folytató: — Oh János bátyám, miért nem vevéd el gyermek-ségemben ez önző szívet, hogy most mondhatnám: János bátyám örömet teszem életemet kezembe, mivel jónak látod, de...

A gyermek keserű panasza, ki zavarodottan küzdött önmagával, mivel a saját keblében hullámozó tengert nem értette, oly fájdalmas felkiáltásban tört ki, hogy a lelkész megremült.

— De, — kezdé újból Felix, — én nem vagyok oly anyagból alkotva, melyből szenteket csinálhatni. Én nem tudok csendes megadással oly áldozatot hozni, a melynek szükségességét nem látom be. Ha moesok van nevemen, a miről nem tehetek, jól van, meg fogom jövőre nőmnek mutatni és őt fogom egyedül ítélő bíróul felszólítani. Ha száműz, úgy el fogok menni, akár a világ végére; de ha visszatart akkor... bocsás meg János bátyám...

Felix a lelkész elé térdelt, mint azt gyermek éveiben tévé és szép göndörhaju fejét a pap sovány karjára hajtá.

— ... Akkor enyém lesz! Semmi földi hatalom sem választhat el tőle, — fejezé be.

— Soha sem! — mondá a lelkész határozottan és ünnepélyesen. — Soha! Neked nem szabad egy Nordenlicht bárónt elvenned, azt meg fogom akadályozni — ha a szomorú mulat is kellene előtted felfedeznem.

— Oh tedd meg mindjárt, hogy rettenetes kételyeimnek vége szakadjon.

— Most... nem, nem... nem tehetem, — mondá halkan a lelkész, miközben a göndörfürtöket Felix homlokáról elsímtá, de hirtelen megijedve rettent vissza.

— Mi ez? — kérdé idegenkedve, egy forradásra mutatva, mely a tanár sötét haja alatt látszott.

— Ne ijedj meg bátyám, diákkoromból származik. Szégyeltem előttem e badarságot bevallani. Könnyű küzdelemből eredt. Bocsáss meg János bátyám kérlek!

— Kivel küzdöttél? És megsebesítéd ellenfeledet?

— A megsebesítés szintén kicsiny volt, mit a tábornok öcsese Nordenlicht Gisbert báró kapott.

Halálos ijedelem futott a lelkész arcán át.

— Felix, Felix — mondá — te nem vagy jó.

Felix szemeit a pap bágygyadt karjára nyomta.

— János bátyám e kis jelenetnek igen nagy fontosságot tulajdonítasz. A deák életben egy sületlen tréfa vagy szó elég arra, hogy egymást kihívják. Így volt ez esetben is. Később igen jó barátok lettünk.

— Oh Felix, ha te minnent tudnál nem beszélnél így. Igérd meg, hogy ezután csak jót fogsz tenni, az ifjú báróval szemben. Esküdj szent szavakkal, hogy az egész családnak minden körülmények között hasznára leszel.

— Esküszöm! — hangzott ünnepélyesen a magas, csendes szobán át.

(Folyt. köv.)

TÁVIRATOK.

A nunczius Budapesten.

Budapest, április 19. (Saját tud. távirata.) Ma délelőtt 10 órakor a fővárosi papság tisztelt Cselka Nándor érseki helynök vezetése alatt Agliardi nuncziusnál. A püspök üdvözlő szónoklatára a nunczius szívvelyesen válaszolt. — 12 óra után titkárával, Montagninivel a kultuszminiszteriumba hajtatott. Itt egy negyed-óraig időzött és azután visszatért a papnevelő intézetbe, ebédre. Öt órakor délután a nunczius a Sacré deur intézetet látogatta meg és végül a Ronolder intézetbe is elment.

Emlékek Albrecht főhercegtől.

Budapest, április 19. (Saját tud. távirata.) Frigyes főherceg, az elhunyt Albrecht főhercegnek örököse a hagyatéka nevezetesebb tárgyait az uralkodó ház egyes főhercegeinek em-

lékül ajándékozta. Jenő főhercegnek jutott az a kard, melyet az elhunyt tábornagy az olasz harcmezőkön hordott és a dolgozó szobából a karosszék.

A miniszterelnök a királynál.

Budapest, ápril 19. (Saját tud. távirata.) Bánffy Dezső báró miniszterelnököt ő Felsége ma délután 2 órakor magán kihallgatáson fogadta.

Miniszteri tanácskozások.

Budapest, ápril 19. (Saját tud. távirata.) Ma délelőtti 11 órakor a magyar miniszterek gr. Wurmbrandt osztrák kereskedelmi miniszter lakásán tanácskozásra gyűltek össze a déli vasút államosításának ügyében. Délután 2 órakor Plener pénzügyminiszternél volt a tanácskozás a közös folyó ügyek tárgyában.

A bokszei merénylet.

Budapest, ápril 19. (Saját tud. távirata.) Husz órán át tartott tárgyalás után a budapesti esküdtszék a bokszei gör. kath. esperes panaszára Horváth Gyula, a »Magyar Hírlap« szerkesztője ellen indított sajtó pörben ma reggel 5 óra után mondta ki az esküdtszék a verdiktet, melynek értelmében vádlottakat a rágalmazás vétsége alól 8 szavazattöbbséggel felmentették; de a becsületsértés vétségében egyhangulag elmarasztalták az esküdteket. Erre a sajtóbíróság 4 órai tanácskozás után: Horváth Gyulát 7 napi fogházra és 50 frt pénzbírságra; Fenyő Sándor 3 rendbeli becsületsértés vétsége miatt 20 napi fogházra és 60 frt pénzbüntetésre; Rátkay Miksát 2 rendbeli becsületsértés vétsége miatt 14 napi fogházra és 40 frtra; Kohn Dávidot 3 napi fogházra és 20 frt pénzbüntetésre; továbbá mindannyit 684 frt 20 kr. perköltség és a magánvádló részére 200 frt költség megtérítésére ítélte. Végül kötelesek az ítéletet a »Magyar Hírlap«-ban közzétenni. — Az elítéltek semmisségi panaszt jelentettek be és kezesség mellett szabadlábon maradtak.

Uj orosz nagykövet.

Budapest, ápril 19. (Saját tud. táv.) Szentpétervárról érkezett tudósítás szerint, bécsi orosz nagykövetté Kapnist gróf, a külügyminisztérium ázsiai osztályának vezetője lett kinevezve.

A földrengések.

Budapest, ápril 19. (Saját tud. táv.) Krajnában, különösen Stein környékén mindennap éreznek apróbb földrengést. — A bécsi önkéntes mentőtársaság ma délben egy segélyvonatot küldött Laibachba három konyhakocsival, melyekben 3505 ember számára lehet főzni.

A kubai fölkelés.

Budapest, ápril 19. (Saját tud. táv.) Havannából érkezett távirat jelenti, hogy a fölkelés terjed. Martines Compos segélycsapatokat kér.

A japáni békefeltételek.

Budapest, ápril 19. (Saját tud. táv.) Berlinből jelentik, hogy mértékadó körökben megvannak győződve Oroszország erőyes tiltakozásáról a japáni békefeltételek ellen.

Közgazdaság.

Trágyapazarlás.

Mütrágyák használatánál első elengedhetetlen teendője a gazdának pontos vizsgálatok alapján kideríteni, mely és miféle növény tápanyagok hiányzanak talajában. Ha ezt elmulasztjuk, kikerülhetlenné válik a kisebb nagyobb trágyapazarlás, mert talajunk alkatrészeinek ismerete nélkül sötétben tapogatóznak, nem lehetünk tisztában arra nézve, mily ásványi tápanyagokra van szüksége talajunknak s így

vaktában oly anyagokkal gazdagíthatjuk, melyekben földünk bővelkedik, melyekre tehát szüksége nincs! — miután e szerint a drága mütrágyák megválasztása pénzkérdést is képez, nagyon megfontolandónak tartom e tekintetben elhatározásunkat. különösen ma, midőn legfontosabb terményeink értéke oly ijesztő mérvben alászállott.

A trágyaelméletekkel s a mütrágyák alkalmazásával épen úgy vagyunk, mint a ruházkodással, mindkettő alá van vetve a divatnak. Még jóval Liebig előtt a mész- és mágatrágyázás teoriája uralta szelvényben a gazdák közönséget, mig nem végre a gazdák kijózanodtak s arra a tapasztalatra jutottak, hogy a nevezett ásványtrágyák mellett az apák gazdagodnak ugyan, de gyermekeik elszegényednek. Ekkor előállott Liebig az ő tanával, mely szerint minden elvont tápanyagot vissza kell adni a földnek. A rationalis gazdák mohón karolták fel ez időben a foszforsavas trágyákat, fa-csonthamuguanóval nem győzték eléggé szaturálni földjeiket. Habár ezen anyagokban, jelenlevő foszforsav tulságos mértékben alkalmazva a növények által nem használtatik is fel teljesen s kimosás által sem megy veszendőbe, mégis csak mint holtteke szerepel a földben, melyet egyedül bő istálló és ammoniak trágya képes a növényeknek hozzáférhetővé lenni.

Ezután következett a chilisalétrom, melynek képzelt büvereje elvakította a gazdák szemét. Mennyi lényeg szórattott el ezzel haszontalanul a szántóföldekre s mennyi pénz dobott ki a hüvelyesek és lóherefélék vele való trágyázásánál! De senki sem birt azon divatnak ellenállani, mely ezen mütrágya alkalmazását nagy mennyiségekben forgalomba hozta, — hiszen manapság sem érti sok gazda annak helyes mértékben és indikált területeken való alkalmazását.

A legújabb időben a kálitrágyák felé fordult a gazdák figyelmé. Vagonszámra szórjuk el a kálisókat, a nélkül, hogy csak sejtelmünk is volna arról, vajjon földjeink szükséglik-e azt, vagy sem.

Távol állok attól, hogy a kálitrágyázást a gazdáknek diszadéáljam. Talajaink nagy része s különösen a homok tartalmuak általában nagyon is igénylik azt s itt elegendő istálló trágya mellett csak is a káli képes magasabb hozamokat előidézni. De arról is meg vagyok győződve, hogy a kálitrágya sok helyütt épen csak a divat kedvéért használtatik s nagy mennyiségekben haszontalanul pazaroltatik, mivel eleve nem szereztünk tudomást talajunk kálisükségletéről, s mert ma még sok gazda nem ismeri földjének tápanyag minő- és mennyiségét. Ezen tájékozatlanság talajunk tápanyag tartalmát illetve megbosszulja magát a kálitrágyánál annyiival inkább, mert legkisebb része is, mely a növények által el nem fogyasztott, a nedvesség által az alajtalajba vezettetik s így teljesen elvész.

A felesleges foszforsav a felrétgeben marad, ellenben a felesleges káli folytonos kimosásnak van alávetve.

Csak akkor, ha a trágyázási teoriákban a divat megszűnik s annak helyébe a komoly kutatás lép, melynek lényege abban áll, hogy a természet-alkotta talajok annyiféle változatait minél alaposabban megismerjük, leszünk képesek a trágyákat észszerűen és öntudatosan alkalmazni.

Egykor a fiziologusok azt állították, foszfor nélkül nem létezik gondolat, ma a gazda biztosan tudja, hogy foszforsav nélkül nincs sem észszerű gazdálkodás, sem kellő eredmény.

Nagyvárad, 1895, ápril hóban.

Pr. Lev. után közli:
Rimler Pál.

Biharmegyei lótenyésztési bizottsága elnökétől.
65/95. szám.

Ménbérlok figyelmébe!

Földmívelésügyi m. kir. miniszter ur 73982. szám alatti leiratából kifolyólag van szerencsém a ménbérleti előjegyzések szabályozásáról szóló 1893. évi 22865. számú miniszteri rendelet 4. pontjában foglalt s a méntelepekhez beosztásra kerülő ménesebeli fiatal mének előjegyzésére vonatkozó módosított intézkedé-

sét a t. ménbérlokkel a következőkben ismertetni:

1. Fentnevezett miniszteri rendelet eddig akként intézkedett, hogy a méntelepekhez beosztásra kerülő fiatal mének közül a több előjegyzésben részesült mén leendő bérloje sors-huzás után döntetett el; jövőre azonban, ép úgy mint a méntelepbeli méneknek, **ezeknél is a bérletsre való jogosultság a bejelentések sorrendje szerint fog megállapíttatni.**

2. A ménbérleti szándékot a méntelepekhez beosztásra kerülő fiatal ménekhez addig, mig azok a méneseiben vannak, **ezután is csak a méneseiknél lehet bejelenteni.**

3. Előjegyzések f. évi július hó 15-től kezdve fogadtatnak el.

4. A bejelentés vagy szóbelileg, vagy írásban történhetik, utóbbi esetben a bejelentő-iv 50 kros bélyeggel látandó el.

Nagyvárad, 1895. április hó 17-én.

Wertheimstein Alfréd.

67/95. szám.

Lótenyésztők figyelmébe!

Az 1896-iki ezredéves országos nemzeti kiállítás tartama alatt rendezendő időleges lókiállításokra szóló bejelentő iver, valamint az élő állatok időleges kiállításának részletes programjai alólírott lótenyésztési bizottság elnökénél is (Nagyvárad, Korona-utca 4. szám alatt) díjmentesen kaphatók.

E bejelentő-iver az első (használati lovak) lókiállítás rendezésére szolgálnak, mig a tenyészlovakra vonatkozó bejelentési iver majd annak idején bocsátatnak a t. lótenyésztők rendelkezésére.

A bejelentés elfogadása vagy- vagy visszautasításánál a bejelentés sorrendje vétetvén figyelembe, a t. bejelentőket saját érdekükben figyelmeztetem, hogy a kitöltött iveret mielőbb a kiállítás irodájában vagy személyesen adják át, vagy pedig a földmívelésügyi m. kir. minisztérium 1896-iki kiállítási irodájához czimezve portómentesen a postán továbbítsák.

A bejelentő-iver portómentes továbbítása céljából szükséges, hogy a bejelentő-iveret tartalmazó borítékra a következő záradék irassék:

»Bejelentő-iver az 1896-iki élőállat-kiállításra.«

»Hivatalos felszólítás folytán portómentes.«
Nagyvárad, 1895. április hó 17-én.

Wertheimstein Alfréd.

A budapesti termény-tőzsde forgalma

1895. április 18.

Készáru üzlet. Csekély kínálat mellett az irányzat megszilárdult és készbuza 10 krnyi áremelkedést tüntet föl. A kereslet tulnyomó volta élénk forgalmat létesített, melynek folyamában 28.000 q. hazai buza kelt el.

Idegen buzákból elkelt: 2700 q. 80 k. szerb buza adatott 6.07 1/2 frton, vámtmentesen örleli engedélylyel.

Rozs irányzata szilárd; Az árak 10 krral javultak és 6 frtig jegyeztettek.

Arpa irányzata változatlan.

Tengeri irányzata változatlan.

Zab irányzata szilárd.

II. Határidő üzlet. A külföld szilárd irányzatának hatása alatt, piacunk hangulata is kellemesebbé vált és ma ismét új áremelkedésről adhatunk jelentést. Buza tavaszra és máj.—juniusra 10—15 krral javultak, rozs 4—5 krral, buza őszre 5—6 krral, tengeri és zab 4—6 krral emelkedtek és erőyes vételkedv kifejlése mellett számos üzletkötésre adtak alkalmat.

Előfordult kötések: buza tavaszra 7.20—7.26 frt, buza május—juniusra 7.08—7.15 frt, rozs tavaszra 5.91—5.98 frt, tengeri máj.—jun. 6.63—6.68 frt, zab tavaszra 6.70—6.78 forint, szept. okt. 6.18—6.24 frt káposzta-repce augusztus—szeptemberre 10.50—10.60 forint.

Sertés-üzlet.

Kőbánya, április 18. Készlet: 143.815 drb. Urasági öreg kővér l. rendű: 45—45 1/2 kr.; közép: 44—45 kr.; süldő kővér: 47 1/2—48 kr.; sovány: 46—47 kr.; román: —; Szerb kővér 45—46 kr.; könnyű 44. 54 kr. A hizott sertés üzlet irányzata: változatlan.

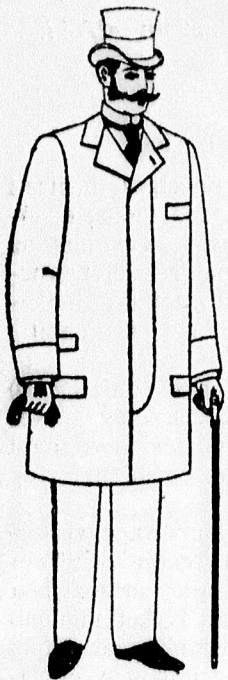
Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. április 19-én.

Magyar aranyjáradék 4%	—	—	—	—	123.25
Magyar koronajáradék	—	—	—	—	99.25
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	—	—	—	—	126.25
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—	—	—	—	104.25
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	124.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	98.75

Italmérési jog megváltási kötvény	—	—	101.25
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	—	—	98.25
Magyar nyereségi sorsjegy-kölcson	—	—	162.75
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcson	—	—	151.25
Osztrák járadék papirban	—	—	101.50
Osztrák járadék ezüstben	—	—	101.50
Osztrák járadék aranyban	—	—	123.50
Osztrák korona járadék	—	—	101.50
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	159.25
Osztrák-magyar bankrészvény	—	—	1090.—
Magyar hitelbank részvény	—	—	462.50
Osztrák hitelintézet részvény	—	—	400.50
Osztrák-magyar államvasuti részvény	—	—	445.50
20 frankos arany (Napoleon d'or)	—	—	469.—
Német birodalmi márka	—	—	59.50
London vista	—	—	122.40
Paris vista	—	—	48.50
20 márkás arany	—	—	11.95

NYILTTÉR.

Tavaszi felöltők

(Überzieher) tiszta gyapjú Milton
11 frt.

Fekete Camgarn vagy Cheviot
szövetből 13 frt.

Vizmentes Havelok nagy pellerin
gallérral 10 frtéért kaphatók

NEUMANN M.

férfi-ruha üzletében Nagyvá-
radon csakis Bémer-tér,
(Kishid-fő.)

(Czégemet hasonnevű czéggel
kérem össze nem tévesztetni.)

Vidéki megrendelések
utánvét mellet eszkö-
zöltetnek.

Meg nem felelő árúk szíve-
sen kicseréltetnek.

(77) 24—75

FÉLIX-FÜRDŐ

NAGYVÁRAD MELLETT.

Kényelmes közlekedés. Vasuton Nagyváradtól fél, kocsin $\frac{3}{4}$ óra távolban. Május—augusztus hónapokban naponta 10, vasárnap és ünnepnapokon 14 vonat közlekedik Nagyváraddal. — Az új vasuti állomás közvetlenül a fürdő-telep mellett van.

Az európai híré 49° meleg természetes hévíz javalva van: az izületi és izmok csúszos bántalmánál, idült és különösen savós izületi loboknál, csonttörések és ficzomok után visszamaradt fájdalomnál; köszvénynél s annak különböző alakjainál; idegbajoknál, melyek rheumatikus alapon keletkeztek (ischiasnál), különböző bőrbajoknál, végre a női ivar-szervek bizonyos bajánál, különösen a méh mögötti és körötti izzadmányoknál, belsőleg: heveny- és idült gyomorbántalmaknál, májbajok és vesekövek esetében.

Állandó fürdőorvosok:

Dr. GRÓSZ ALBERT és Dr. SCHIFF ERNŐ.

A különböző igények szerint berendezett nagyszámu napi 80 kr. — 3 frt között váltakozik.

Gyógyterem (Cursalon) hirlapokkal, zongora és tekeasztallal. — Terraszok szép kilátással. — Éttermek. — Sétahelyek a fürdőtelepen és a mellette elterülő őserdőben. — Az erdőben jó tekepálya.

Hat tükörfürdő, család- és kádfürdőkön kívül mór-fürdők is vannak rendszeresítve.

Állandó kitűnő zenekar.

Prospectust kívánatra küld a

(97) 1—4

Fürdőkezelőség.

HEIMAN LIPÓT és TÁRSA

Nagyvárad, Zöldfa-utca.

Feltűnő női confectió ujdonságok
az 1895-iki tavaszi idényre!

u. m.: capes, gallérok, jaquetok és esőköpenyek
a legjutányosabban beszerezhetők fönti czégnél.

Kiterjedt üzleti összeköttetéseink, valamint **gyár- és export-üzletünk**
folytán azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy velünk e szakmában

ugy jutányosság, valamint izlés tekintetében

(75) 13—20

egyetlen czég sem versenyezhet.

A t. hölgyközönség saját érdeke üzletünket meglátogatni.

Alapított 1865-ben.

Budapest, Károly-körút.

Debreczen, Fő-piacz.

Szent László-nyomda-részvénytársaság Nagyváradon.